

Rapport

NTNU
Norges teknisk-naturvitenskapelige
universitet

Rasmus Svensson

Marinarkeologisk undersøkelse av reguleringsplan Jøsnøya II, Hitra, Sør-Trøndelag

Rasmus Svensson

Marinarkeologisk undersøkelse
av reguleringsplan Jøsnøya II,
Hitra, Sør-Trøndelag

07.03 - 10.03.2011

Saksnummer: 2010/14033

Prosjektnummer: 32024900

1. INNHOLD:

1.	<i>Innholdsfortegnelse</i>	2
2.	<i>Resymé av saken</i>	3
3.	<i>Problemstilling</i>	4
4.	<i>Om undersøkelsen</i>	5
	4.1 <i>Undersøkelsesperiode</i>	5
	4.2 <i>Deltagere</i>	5
	4.3 <i>Sikkerhetsregler</i>	6
5.	<i>Metodikk</i>	6
6.	<i>Befaring av området</i>	7
7.	<i>Resultat</i>	8
8.	<i>Konklusjon</i>	9

2. RESYMÉ AV SAKEN

NTNU Vitenskapsmuseet mottok den 27.05.2010, i brev fra Hitra kommune, utsendelse av utkast til reguleringsplan for Kalvøya/Jøsnøya med ønske om marinarkeologisk undersøkelse og forhåndsuttalelse. Denne undersøkelsen ble utført av NTNU Vitenskapsmuseet i uke 33 – 2010. Museet mottok 16.08.2010, i brev fra Hitra kommune, et nytt utkast til reguleringsplan, denne gang for del av Jøsnøya, med ønske om marinarkeologisk undersøkelse og forhåndsuttalelse. Reguleringsplanen tilhører samme prosjekt som ved første undersøkelse og omfatter etablering av næringsområde på Kalvøya/Jøsnøya. Den nye planen, jfr. brev av 16.08.2010, gjelder en utvidelse av tiltaksområdet på Jøsnøya, med nytt industriområde i sørvest. Formålet med utarbeidelse av reguleringsplan for Jøsnøya industriområde er å legge til rette for økt næringsaktivitet i Hitra kommune. Utbyggingen kommer til at innebære utfylling i sjøområder, blant annet i området mellom Jøsnøya og Horsøya.

NTNU VM er kulturvernets landsdelsinstitusjon for forvaltning av kulturminner under vann i Midt – Norge. Vi vurderer tiltak i sjø ut fra hensynet til en eventuell konflikt med kulturminner under vann som er fredet, eller vernet, av Lov om Kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 (kml) § 4 eller § 14.

På bakgrunn av tiltakets art og omfang, samt at det skulle gjennomføres i et område som ble ansett å ha potensial for funn av kulturminner under vann, anså Vitenskapsmuseet det som nødvendig å gjennomføre en marinarkeologisk befarings av tiltaksområdet iht. Lov om Kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 (kml) § 9. Befaringen skulle avklare forholdet til eventuelle kulturminner under vann vernet eller fredet gjennom kml §§4 og 14. Kostnadene i forbindelse med slike befaringer skal iht. kml § 10 bekostes av tiltakshaver. Etter avtale med tiltakshaver ble befaringen gjennomført i uke 10 – 2011.

3. PROBLEMSTILLING

Bakgrunnen for NTNU VMs befaringskrav kom som en følge av at tiltaksområdet ligger innenfor et område som er prioritert i vår forvaltning av kulturminner under vann, og denne delen av Jøsnøya er ikke tidligere undersøkt av marinarkeologer. Området er prioritert på bakgrunn av registrerte fornminner, samferdselshistoriske vurderinger og skriftlige kilder. I 1993 ble deler av det nordøstre området av Kalvøya undersøkt av marinarkeologer fra NTNU Vitenskapsmuseet, blant annet bukten inn mot øya. I 2010 ble store deler av Kalvøya, samt deler av Jøsnøya registrert. Undersøkelsen av Jøsnøya fant sted ved Sandstadsundet, fra øyas nordlige deler til og med ned til Myraplassen. Her ble det påtruffet løsfunn av porselen, og ved hjelp av stempler i bunnen har en del av disse blitt datert innenfor perioden 1875 til 1900. Blant annet ble det funnet gods fra Sarreguemines i Frankrike og Petrus Regout fra Maastricht, Nederland. Funnene lå i en slik avstand fra land at de må stamme fra skip, og er således omfattet av kml § 14. Det ble imidlertid ikke påtruffet noen skipskonstruksjoner eller kulturlag i disse områdene som setter funnene i en større kontekst, og funnene ble dermed ansett som løsfunn.

Området rundt Jøsnøya har en rik historie både marint og på land, blant annet er det registrert flere handelssteder i nærområdet. Aunøya har vært et kjent handelssted ved leia, hvor det også er registrert flere gjenstander fra 1700-1900-tallet. I undersøkelsen fra 2010 ble det også ved Kalvøya/Jøsnøya funnet gjenstander fra akkurat denne perioden. Materialet ble funnet i sundet mellom Kalvøya/Jøsnøya og Aunøya. Funnene vitner om sjøfartshistorie på plassen og indikerer at sundet har vært trafikkert gjennom flere århundrer, og sannsynligvis også har blitt brukt som havn.

Det finnes også en del funnmeldinger om skipsvrak i området. Ved Aunøya skal 14 skip ha totalforlist den 23.01.1841. Det er også kjent at syv storjekter drev fra Aunøya

mot nordøst og forliste en uværnsnatt i 1836. Det antas at tallene fra de skriftlige kildene kun utgjør en liten del av de reelle forlis i dette området. På bakgrunn av denne rike kulturhistorien, ble det ansett som sannsynlig å påtreffe kulturminner som kan knyttes til denne virksomheten, eksempelvis skipsfunn, i form av skipsvrak eller last/handelsvarer.

De direkte inngrep i sjøbunnen med diverse utfyllinger, samt den økte bruken av området, som direkte følge av utbyggingen av næringsområde med økt båttrafikk, bla. gjennom propellstrøm, ble vurdert å kunne være skadelige for eventuelle kulturminner i og på sjøbunnen i tiltaksområdet. Hensikten med befaringen var derfor å kartlegge områdets potensial og å registrere og dokumentere eventuelle kulturminner under vann fredet eller vernet jfr. kml §§ 4 og 14.

4. OM UNDERSØKELSEN

4.1 Undersøkellesperiode

Undersøkelsen fant sted i perioden 07.03.2011 – 10.03.2011.

4.2 Deltagere

Medvirkende i den marinarkeologiske undersøkelsen fra NTNU Vitenskapsmuseet var følgende arkeologer:

Prosjektleder: Fredrik Skoglund

Feltleder: Rasmus Svensson

Dykkerleder: Øyvind Ødegård

Arkeolog Hans-Marius Johansen fra Sør-Trøndelag fylkeskommune ble assistert med båttransport, til og fra Horsøya, ved arkeologisk registrering 08.03.2011.

4.3 Sikkerhetsregler

Dykkevirksomheten ved de arkeologiske landsdelsmuseene som NTNU, Vitenskapsmuseet er et av, er underlagt Direktoratet for Arbeidstilsynets (DATs) forskrift om dykking av 30. november 1990, med siste endringer 2. juli 1998. Dette betyr at det stilles bestemte krav til sertifisering av dykkere, utstyr som brukes og sikkerhetsregler som følges (se denne forskrift for nærmere detaljer, best. nr. 511). Alle dykk ble gjennomført i henhold til forskriften, samt NTNUs HMS reglement, og alle dykk ble derfor gjennomført med toveis kommunikasjon mellom dykkerleder og dykker, samt redningsdykker klar i følgebåt.

5. METODIKK

Undersøkelsene ble gjennomført av dykkere med kommunikasjon til overflaten (fig. 1). Tiltaksområdene ble visuelt besiktiget av dykkerne. Det ble utført manuell sonding for å avdekke eventuelle strukturer ned i mudderet og bunnsedimentene. Der det ble påtruffet anomalier i sedimentene, ble det gravd lett med graveskje for å undersøke disse.

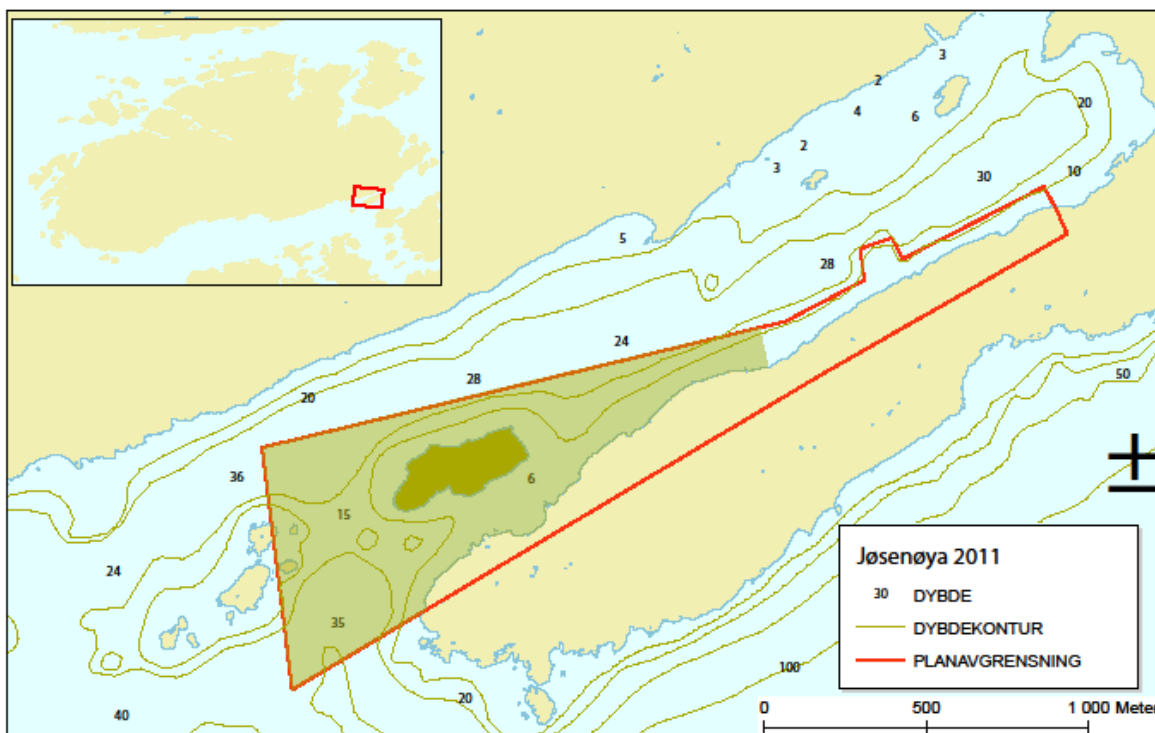

Figur 1: Illustrasjonsfoto av dykker med kommunikasjon til overflaten. Foto: F. Skoglund, NTNU Vitenskapsmuseet.

6. BEFARING AV OMRÅDET

Undersøkelsen startet ved Myraplassen hvor forrige befaring sluttet i 2010. Dybden i reguleringsområdet varierte mellom ca. 1 – 50 m hvor et mindre område i sørvest inkluderte dybder mellom ca. 50 – 100 m. Ellers varierte dybden i området mellom ca. 1 – 36 m. Sjøbunnen bestod for det meste av skjellsand med tang og tare ved grunnere vann, og sørvest i undersøkelsesområdet bestod sjøbunnen av hellende berg fra ca. 20 m dybde. Sikten i vannet var god, ca. 15-20m, og dette gjorde at man hadde en visuell oversikt av de områder man under dykket anså som interessante. Ved enkelte traséer under dykkerbefaringen opplevdes sterk undervannsstrøm i retning sør – sørvest ut mot åpent farvann, samt generelt skiftende vær i undersøkelseperioden. Vær og strømforhold ble vurdert som gode nok til å gjennomføre undersøkelsen og dykkingen ble gjennomført som planlagt.

Figur 2: Kart over tiltaksområdet. Areal merket med grønt ble befart ved denne undersøkelsen i mars 2011, resterende planområdet ble befart i 2010. GIS kart v/ Øyvind Ødegård NTNU Vitenskapsmuseet.

7. RESULTAT

Under befaringen ble det kun registrert materiale yngre enn 100 år, og det ble ikke påvist gjenstandsmateriale i en slik kontekst som sikkert knytter det til skipfunn, jfr. § 14. Moderne materiale ble funnet spredd utover tiltaksområdet, eksempelvis ølbokser og vinflasker. Det er følgelig ikke påkrevd med dispensasjonsvedtak for å regulere dette området.

8. KONKLUSJON

Det ble under registreringen ikke påvist kulturminner under vann vernet jfr. kml § 4 eller § 14, og tiltaket vil således ikke komme i konflikt med påviste kulturminner. NTNU Vitenskapsmuseet minner samtidig om kulturminnelovens meldeplikt, jfr. § 14 tredje ledd, konf. § 8 annet ledd, § 13 første ledd første punktum og § 13 annet ledd. Dette innebærer at om det i løpet av arbeidet med utbyggingen skulle dukke opp materiale som er fredet etter loven, skal arbeidet straks stanses og NTNU Vitenskapsmuseet kontaktes. Tiltakshaver plikter å underrette den som skal utføre arbeidet om dette, men står selv ansvarlig for at det blir overholdt. NTNU Vitenskapsmuseet har utover dette ingen videre anmerkninger til at tiltaket kan gjennomføres slik det er foreslått i forslaget fra tiltakshaver.